

Gezinnen in opmars?

Gezinsbeleid in Vlaanderen 2006-2007

vzw Hoger Instituut
voor Gezinswetenschappen

Uitgave naar aanleiding van de Internationale Dag van het Gezin
van de Verenigde Naties (15 mei 2008)

Een uitgave van

Het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen

Huart Hamoiriaan 136

1030 Brussel

Tel. 02/240.68.40

Fax. 02/240.68.49

E-mail: info@hig.be

Website: www.hig.be

met de steun van

Vlaams Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

D/2008/8289/1

Nr. 18 in de reeks 'Forumdagen'

WOORD VOORAF

Een 'state of the art' van het gezinsbeleid in Vlaanderen 2006-2007

15 mei is Internationale Dag van het Gezin, een dag waarop de Verenigde Naties wereldwijd aandacht vragen voor actuele thema's die gezinnen aanbelangen. Sinds 1997 beantwoordt het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen deze oproep met de organisatie van een 'forumdag', een dag waarop deskundigen van overheid, wetenschap en werkveld met elkaar in debat treden en waarvan de bijdragen worden gebundeld in een boek. Doorgaans sluit het onderwerp van de forumdag aan bij het thema dat de VN voor de Dag van het Gezin naar voor schuiven.

Dit jaar kiezen we een andere invalshoek. In plaats van één thema uit te spitten en na te gaan hoe het beleid hier (beter) kan op inspelen, nemen we het gezinsbeleid zelf onder de loep. We analyseren het gezinsbeleid zoals dat in 2006-2007 in Vlaanderen is gevoerd. We brengen markante vernieuwingen in kaart, maar ook minder drastische maatregelen. Ons doel is om tendensen bloot te leggen, lacunes en knelpunten te identificeren en prioriteiten voor de toekomst naar voor te schuiven. Dat betekent niet dat we geen oog hebben voor het thema dat de VN dit jaar voorstellen: 'Vaders en gezinnen: verantwoordelijkheden en uitdagingen'. Het HIG is al jaren pleitbezorger voor de ondersteuning van een actief vaderschap. In 2002 publiceerden wij het boek 'Vaders in soorten' dat de rol en functie van vaders belicht. In januari 2008 organiseerden wij samen met Amazone vzw en de Nederlandstalige Vrouwenraad de studiedag 'Casa Nova' en publiceerden we de brochure 'GPS voor het nieuwe huishouden', waarin de vader- en moederrollen uitvoerig aan bod komen. We nemen ons voor om 'vaders in het beleid' in de loop van de volgende maanden voor het voetlicht te halen.

Een jaarlijkse analyse

We zullen het niet bij een eenmalige oefening laten. Een systematische screening van de diverse domeinen en actoren van het gezinsbeleid in Vlaanderen vinden wij essentieel als bouwsteen voor toekomstig beleid. Nu het Europese 'Observatory on the Social Situation, Demography and Family', met professor Dumon als expert voor Vlaanderen, is opgeheven en het Vlaams Centrum voor het Welzijn van Kinderen en Gezinnen wegens een gebrek aan middelen haar werking

heeft stopgezet, neemt het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen de taak op zich om de continuïteit op dit vlak te verzekeren. We plannen een jaarlijkse analyse van het gezinsbeleid in Vlaanderen waarvan we de resultaten zullen voorstellen rond de Dag van het Gezin. Het VN-thema kan telkens bijzondere aandacht krijgen.

In deze uitgave stellen we u een eerste poging tot ordening voor. Gezinsthema's blijken weer hip als je de diverse verkiezingsprogramma's en beleidsnota's erop naslaat. Maar wat is gezinsbeleid en wat heet gezin? Inleidend geven we onze invulling van deze termen. In het eerste deel geeft HIG-stafmedewerkster Maaïke Jappens, sociologe en seksuologe, een omstandig overzicht van het Vlaamse gezinsbeleid anno 2006 en 2007. Extra aandacht gaat naar het lokale niveau dat bij de invulling en uitvoering van het gezinsbeleid een steeds grotere rol speelt. Voor dit luik konden we een beroep doen op de expertise van dr. Dirk Luyten, zelfstandig beleidsadviseur en docent Vlaams en lokaal gezinsbeleid in onze bacheloropleiding gezinswetenschappen. Hij stuurde de laatstejaarsstudenten naar een 150-tal gemeenten en schetst een levendig beeld van de keuzes die op dit niveau, dicht bij de burger, worden genomen. Lokale besturen hebben het gezin als doelgroep gevonden, zo zou je kunnen stellen als je ziet met welke diverse en innoverende acties veel gemeenten gezinnen tegemoetkomen. Ook op het Vlaamse en zelfs op het federale niveau neemt de aandacht voor gezinnen toe. Gezinnen in opmars, maar waarheen? Schuilt er ook een visie achter de veelheid aan beleidsmaatregelen? Welk effect zullen deze hebben op gezinnen op langere termijn? Want gezinnen zien wij in eerste instantie als duurzame relaties die, als ze kwaliteitsvol zijn en de ontplooiing en gelijkwaardigheid van alle gezinsleden stimuleren, ondersteuning verdienen.

Een analyse is nooit vrijblijvend. De identificatie van sterke punten, tekorten en noden kan en moet, wat ons betreft, de aanleiding zijn voor een streven naar verbetering. Als onafhankelijk opleidings- en expertisecentrum schrikken we er niet voor terug om onze visie op het beleid – huidig en toekomstig – te formuleren en standpunten in te nemen. Niet om de controverse te zoeken, wel als uitnodiging tot discussie en om mee te zoeken naar oplossingen en antwoorden op uitdagingen waarvoor gezinnen zich geplaagd zien. We hopen dat deze publicatie, en het debat dat ze hopelijk teweegbrengt, alle actoren kan inspireren tot een echt duurzaam gezinsbeleid.

Gaby Jennes
Directrice HIG

INHOUDSTAFEL

WOORD VOORAF	3
Een 'state of the art' van het gezinsbeleid in Vlaanderen 2006-2007 <i>Gaby Jennes</i>	
INLEIDING	7
Wat is gezinsbeleid?	
GEZINSBELEID IN VLAANDEREN, 2006-2007	11
<i>Maaïke Jappens</i>	
1. Kinderen en jongeren	14
2. Het functioneren van gezinnen	23
2.1. Financiële steun	23
2.2. Tijd voor het gezin	28
2.3. Ondersteuning bij de ouderrol	30
2.4. Ondersteuning bij zorgtaken	35
3. Demografische doelen	41
4. Economische doelen	42
5. Sociaal-maatschappelijke trends	48
5.1. De juridische positie van gezinsleden	48
5.2. Gelijke kansen	51
6. Participatie van burgers en wetenschap aan het gezinsbeleid	54
7. Analyse	56
7.1. Combinatie en kwaliteit: de doelstellingen	56
7.2. Kavels en spanningsvelden: de actoren	60
7.3. Sensibilisering en centen: de instrumenten	62
LOKAAL GEZINSBELEID IN VLAANDEREN	65
<i>Dirk Luyten</i>	
1. Inleiding	66
2. Het gezinsbeleid verschuift	67
2.1. Het gezinsbeleid verkaveld	67
2.2. Beleid is een plan van actie	69
3. Lokale beleidsnota's over gezinsbeleid	72
3.1. Gemeentelijke beleidsnota's met aandacht voor gezinsbeleid	72
3.2. Sectorale plannen met betrekking op gezinsbeleid	76

4. Lokaal gezinsbeleid: de acties	78
4.1. Het functioneren van gezinnen	78
4.2. Kinderen en jongeren	88
4.3. Demografische doelstellingen	95
4.4. Economische doelstellingen	96
4.5. Sociaal-maatschappelijke doelstellingen	97
5. Participatie en ondersteuning van het lokale gezinsbeleid	99
5.1. Gezinsraad	99
5.2. Andere raden en overlegorganen	102
5.3. Gemeentelijke kindrapporten	104
6. Besluiten	105
EEN PLEIDOOI VOOR DE TOEKOMST	111
Reeds verschenen in deze reeks	119